

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2025. № 4.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.4.69>

УДК 336.2:330.34

Л. В. Синявська,

*к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С. З. Гжицького*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2723-9551>

І. М. Тофан,

*к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С. З. Гжицького*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2198-9423>

ФІСКАЛЬНІ РИЗИКИ ЯК ФАКТОР ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ: СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

L. Syniavska,

*PhD in Economics, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine
and Biotechnologies of Lviv*

I. Tofan,

*PhD in Economics, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine
and Biotechnologies of Lviv*

FISCAL RISKS AS A FACTOR OF ECONOMIC DESTABILIZATION: CURRENT VIEWS AND TRENDS

Фіскальна політика є одним із ключових інструментів державного регулювання економіки, спрямованих на забезпечення макроекономічної стабільності через управління державними доходами та видатками. Її основна мета – забезпечення стійкого економічного розвитку, підтримка соціальної рівноваги та створення сприятливих умов для інвестиційної та підприємницької діяльності. Водночас зростання фіскальних ризиків, зокрема бюджетного дефіциту, боргового навантаження та нестабільності податкових надходжень, може стати потужним дестабілізуючим чинником для національної економіки, знижуючи ефективність фіскального регулювання та ускладнюючи виконання державних зобов'язань. У статті розкрито сутність фіскальних ризиків, здійснено їх класифікацію, охарактеризовано ключові чинники їх зростання та виявлено тенденції впливу на макроекономічну стабільність. Обґрунтовано необхідність розробки дієвих механізмів оцінювання, попередження та мінімізації фіскальних ризиків з урахуванням сучасних умов економічного розвитку.

The article examines fiscal risks as one of the key factors for destabilizing public finances in the face of strengthening macroeconomic, geopolitical and political uncertainty. The relevance of the topic in the context of modern challenges for Ukraine, caused by war, budget deficit, debt load, instability of tax revenues, significant dependence on external funding, as well as limited fiscal space is substantiated. It is noted that against the background of martial law, fiscal risks can have long -term negative consequences for the financial stability of the state, provoking a chain reaction of crisis phenomena. The focus is on the insufficiency of existing mechanisms for assessing and managing fiscal risks, which requires the formation of a holistic and integrated approach to their detection, monitoring and minimization in the budget process. Scientific approaches to the classification of fiscal risks, presented in the writings of Ukrainian and foreign researchers, taking into account the international standards

of the IMF and the World Bank are analyzed. The typology of risks with their division into macroeconomic, budgetary, tax, debt, institutional and quasi -fiscal was generalized. The specifics of the manifestation of each type of risks in the modern economy of Ukraine are considered, official forecasts of macro indicators, data of the budget declaration for 2025-2027, statistics on the structure of revenues and expenditures of budget and public debt were used. The main threats to the implementation of planned fiscal guidelines have been identified: the duration of hostilities, problems in maritime logistics, increased inflation pressure, reduction of production and outflow of labor resources. The need to improve information and analytical support, expand access to open financial data, introduction of modern digital risk management instruments and enhancement of coordination between public authorities is emphasized. The directions of further scientific research in the field of assessment and neutralization of fiscal risks are proposed, in particular by developing an adapted methodology for the conditions of post -crisis restoration of Ukraine.

Ключові слова: фінансові ризики, макроекономічна стабільність, бюджетний дефіцит, державний борг, фінансова політика, податкові надходження, економічна безпека.

Keywords: fiscal risks, macroeconomic stability, budget deficit, public debt, fiscal policy, tax revenues, economic security.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах нестабільності внутрішнього та зовнішнього економічного середовища зростає значення фінансової політики як ключового інструменту забезпечення макроекономічної стабільності. Проте ефективність її реалізації значною мірою залежить від здатності держави вчасно ідентифікувати, оцінювати та нейтралізувати фінансові ризики, які можуть призвести до дестабілізації фінансової системи. Зростаючий дефіцит бюджету, підвищене

боргове навантаження, нестабільність податкових надходжень, непередбачуваність зовнішніх шоків та обмеженість фінансового простору формують складний комплекс загроз для національної економіки. У країнах із підвищеним рівнем економічної вразливості, зокрема в умовах воєнного стану, ці ризики можуть мати довгостроковий деструктивний ефект. Невирішеність проблеми полягає в недостатній ефективності існуючих механізмів оцінювання та управління фінансовими ризиками, а також у відсутності системного підходу до їх інтеграції в бюджетне планування. Це зумовлює необхідність наукового переосмислення сучасних підходів до аналізу фінансвих ризиків та розробки дієвих інструментів їх мінімізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансвих ризиків набуває дедалі більшої уваги як у вітчизняній, так і в зарубіжній економічній науці, що зумовлено посиленням дестабілізуючих факторів у сфері державних фінансів. У дослідженнях українських науковців, зокрема С. С. Гасанова [2] І. О. Луїної [15], Ю. О. Лупенко, В. В. Фещенко [4], В. І. Міщенко, Л. О. Козоріз [2], О. М. Іваницька, Т. В. Кошук [15] та інших, акцентується увага на проблемах дефіциту бюджету, зростання боргового навантаження, зниження ефективності податкової політики та обмеженості фінансового простору. Науковці підкреслюють, що фінансові ризики мають комплексний характер, охоплюючи як внутрішні, так і зовнішні чинники, включно з політичними, соціальними та глобальними економічними змінами. Зважаючи на значні наукові досягнення, теоретичні та прикладні здобутки вчених, все ж є аспекти, які потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є здійснення аналітичної оцінки фінансвих ризиків як чинника дестабілізації економіки, з урахуванням сучасних макроекономічних умов, виявлення основних загроз для фінансової стабільності з метою забезпечення фінансової безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «фінансові ризики» виникло у теоретико-прикладному дискурсі наприкінці ХХ століття

у зв'язку з пошуком ефективних механізмів забезпечення фінансової стійкості держави. Перші дослідження стосувалися здебільшого ризиків недонадходження доходів до бюджету та непередбачених видатків. Згодом у зв'язку з активізацією боргового фінансування та глобалізацією ринків було розширено розуміння фінансових ризиків до ширшого комплексу загроз, що впливають на фінансову стабільність. [1, с. 12–14].

У класичних підходах, сформованих МВФ та Світовим банком, фінансові ризики розглядаються як потенційні відхилення від запланованих бюджетних показників, спричинені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Вони охоплюють макроекономічні шоки, коливання цін на сировинні товари, неочікувані зміни в податкових надходженнях або витратах, ризики, пов'язані з державними гарантіями, зобов'язаннями державних підприємств, судовими рішеннями та соціальними програмами [2, с. 45; 3, с. 6].

У наукових працях українських дослідників поняття фінансових ризиків часто розглядається у контексті фінансової безпеки, управління державним боргом та ефективності бюджетної політики. Наприклад, І.І. Кривецький трактує фінансові ризики як сукупність загроз реалізації державної фінансової політики, зумовлених невизначеністю параметрів бюджетного процесу та нестабільністю економічного середовища [4, с. 89]. Л.О. Вдовенко акцентує увагу на ризиках невиконання доходної частини бюджету та наявності потенційних фінансових зобов'язань, не врахованих у бюджетному плануванні [5, с. 73].

Сучасна література розширює рамки аналізу фінансових ризиків, зосереджуючись на їхній інституційній природі, взаємозв'язку з політичною нестабільністю, неконтрольованими соціальними зобов'язаннями, а також ризиках, пов'язаних із державно-приватним партнерством. Особливе місце у дослідженнях відводиться квазіфінансовим ризикам, що можуть спричинити значні витрати в майбутньому [6, с. 102].

Таким чином, еволюція наукових підходів до розуміння фінансових ризиків відображає перехід від вузького трактування бюджетних відхилень

до системного бачення їх як багатовимірного індикатора фінансової та економічної стійкості держави, що потребує комплексної аналітики та стратегічного управління.

Вітчизняні економісти приділяють значну увагу класифікації фінансальних ризиків як основі для їх ефективного управління. Вони пропонують різні класифікації: від вузьких схем до розгорнутих багатовимірних переліків. Кожна з наведених класифікацій висвітлює певний аспект ризиків – чи то походження, чи то характер, чи сферу впливу – і в сумі вони формують комплексне бачення проблематики фінансальних ризиків в Україні. Наразі не існує єдиного підходу – у наукових публікаціях спостерігається певний “класифікаційний плюралізм” залежно від обраних критеріїв.

За результатами наукового дослідження нами узагальнено класифікацію фінансальних ризиків та представлено на рис. 1.

Рис 1. Класифікація фінансальних ризиків

Джерело: згруповано авторами за даними [1-3].

До ключових типів фіскальних ризиків, що загрожують стійкості державних фінансів належать макроекономічні, бюджетні, податкові, інституційні та інші:

Макроекономічні ризики є загальноєкономічними чинники, що призводять до відхилень бюджетних показників від прогнозу. Прикладами є уповільнення зростання ВВП, несприятливі зміни кон'юнктури світових ринків, коливання інфляції чи курсу валют, які зумовлюють недобір доходів або додаткові витрати бюджету.

Прогнозні макроекономічні показники економічного та соціального розвитку України на 2025–2027 роки, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 року № 780 [7], були враховані під час підготовки проекту Бюджетної декларації на 2025–2027 роки, яку схвалено постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 року № 751 «Про схвалення Бюджетної декларації на 2025–2027 роки» відображені в табл. 1.

Таблиця 1. Прогноз основних макроекономічних показників України на 2025–2027 роки

Показник	2025 рік	2026 рік	2027 рік
Валовий внутрішній продукт:			
номінальний, млрд гривень	8 466,3	10 123,2	11 782,8
відсотків до попереднього року	102,7	107,5	106,2
Індекс споживчих цін:			
грудень до грудня попереднього року, відсотків	109,5	110,4	105,9
Рівень безробіття населення у віці 15—70 років за методологією Міжнародної організації праці, відсотків до робочої сили відповідного віку	17,7	17,4	16,5
Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн доларів США	-40 675	-27 324	-21 058

Джерело: [7].

У прогнозі передбачено продовження реалізації заходів, спрямованих на пом'якшення наслідків війни для населення та бізнесу за підтримки регулярної фінансової допомоги міжнародних партнерів. Упродовж усього

прогнозного періоду економічна політика України зосереджуватиметься на реалізації комплексних горизонтальних і галузевих реформ, зокрема в межах ініціативи Ukraine Facility, співпраці з МВФ та інших зобов'язань, узятих Україною на шляху до членства в Європейському Союзі. Активізуватиметься також двостороння та багатостороння взаємодія з міжнародними фінансовими установами та країнами-партнерами.

У результаті таких дій протягом 2025–2027 років очікується формування стабільної тенденції економічного зростання, основою якої стане не лише післякризове відновлення, а й структурна трансформація економіки відповідно до європейських стандартів.

Таблиця 2. Доходи та видатки державного бюджету у 2023–2027 роках, млрд грн

Показники	2023р. план	2023р. факт	2024р. план	2024р. факт	Прогноз		
					2025р.	2026р.	2027р.
Доходи	2266,9	2672,5	2750,2	3122,7	2415,0	2757,1	3130,9
податкові надходження	1195,7	1203,5	1574,7	1647,1	1867,1	2203,9	2543,2
неподаткові надходження	194,0	991,5	186,5	974,4	182,6	191,3	218,6
Частка податкових надходжень у ВВП, %	18,2	18,5	20,6	27,1	22,1	21,8	21,6
Частка податкових надходжень у доходах державного бюджету, %	52,7	45,0	57,3	52,7	77,3	79,9	81,2
Видатки	4289,9	4014,4	4614,7	4486,7	3955,5	3788,1	3912,5

Джерело: Бюджетна декларація на 2025-2027 роки

Під поняттям «бюджетні ризики» розуміють загрозу невиконання затверджених бюджетних показників як за доходами, так і за видатками. До доходних ризиків належить, наприклад, ризик недонадходження податкових платежів через економічний спад або прорахунки в податковій політиці (ухилення від сплати податків, переоцінка бази оподаткування тощо). До видаткових ризиків – несподіване збільшення видатків понад заплановані,

зокрема внаслідок додаткових зобов'язань уряду після прийняття бюджету (розширення соціальних програм без належного фінансування, необхідність покриття незапланованих витрат).

Бюджетні ризики часто є наслідком реалізації інших ризикових факторів (макроекономічних, політичних, інституційних) і безпосередньо впливають на дефіцит та боргове навантаження) та суттєво впливають на дохідну та видаткову частини бюджету.

Доцільно звернути увагу на податкові ризики, оскільки саме вони передбачають можливі недонадходження податків через економічні коливання, тіньову економіку або недостатню ефективність податкової політики що матиме вплив на збалансованість бюджету. І хоча у 2023 та 2024 роках вдалося перевиконати планові показники податкових платежів, у 2025–2027 роках зростає потреба у більш стійких механізмах податкового прогнозування та адміністрування, адже очікується збільшення бюджетних видатків на оборону, відновлення інфраструктури та соціальну підтримку. Це вимагає мінімізації податкових ризиків шляхом посилення податкової дисципліни, розширення бази оподаткування та удосконалення аналітичних інструментів оцінки податкового потенціалу.

У вітчизняній літературі склалася традиція розглядати боргові ризики окремо, але в контексті загальної фіскальної стійкості країни. Зазначимо, що надмірна залежність бюджету від запозичень створює загрозу зростання боргових платежів понад заплановані обсяги (рис. 2).

Протягом 2024 року державний та гарантований державою борг України зріс на 1,46 трлн грн, досягнувши 6,98 трлн грн станом на 31 грудня 2024 року. У доларовому еквіваленті це збільшення становило 20,74 млрд дол. США. Відношення державного боргу до валового внутрішнього продукту (ВВП) сягнуло 92%. І хоча фактичний обсяг державного боргу був меншим за запланований, його відношення до ВВП залишається високим, що вказує на значне боргове навантаження на економіку країни.

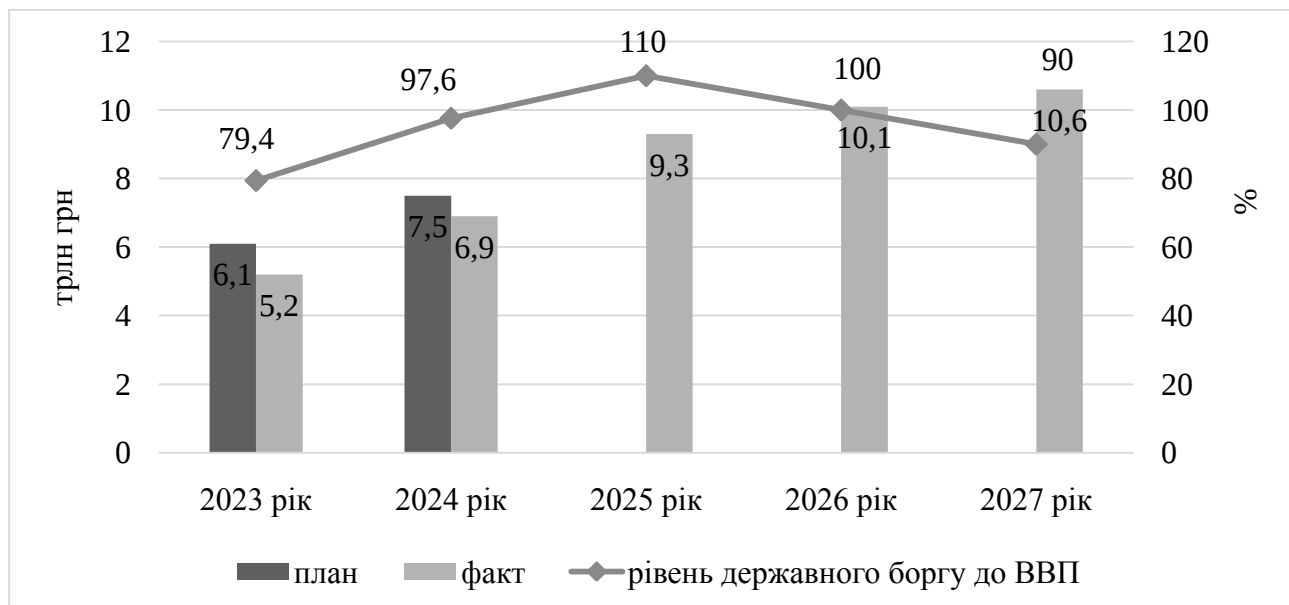

Рис. 2 Динаміка прогнозних та фактичних показників державного боргу

Значне зростання боргу пов'язане з отриманням зовнішнього фінансування, зокрема кредитів від міжнародних партнерів. Загалом за 2024 рік до державного бюджету надійшло 1,7 трлн грн зовнішньої допомоги, з яких 1,2 трлн грн були позиками, а 458,1 млрд грн — грантами.

Конкретні прояви боргових ризиків включають ризик рефінансування (неможливість вчасно залучити нові кредити для погашення старих), процентний ризик (непередбачене підвищення ставок за боргом), валютний ризик (ослаблення гривні підвищує тягар зовнішнього боргу), а також ризик дефолту за державними зобов'язаннями. На рисунку видно, що за прогнозними показниками у 2025 році рівень державного боргу передбачено в розмірі 110% ВВП, про те у 2027 році ця частка повинна скоротитися до 90%.

Квазіфіскальні ризики - це широкий клас ризиків, пов'язаних з потенційними витратами держави поза прямими бюджетними операціями. Сюди відносять контингентні зобов'язання уряду, які реалізуються лише за настання певних подій. Зокрема, це: ризики державних підприємств (неплатоспроможність або збитки яких вимагатимуть державної підтримки);

ризиків державних банків і небанківських фінустанов (можлива докапіталізація або компенсації вкладникам); ризики, пов'язані з наданням державних гарантій за кредитами (держава мусить виконувати гарантійні зобов'язання у разі дефолту позичальника); ризики державно-приватного партнерства; ризики надзвичайних ситуацій та стихійних лих (непередбачені витрати на ліквідацію їх наслідків).

Усі ці квазіфіскальні фактори становлять приховану загрозу для бюджету, оскільки прямо не враховані у бюджетних показниках, але у разі реалізації здатні суттєво збільшити державні видатки.

Варто зазначити, що запропонована Міністерством фінансів офіційна методика [8] фактично охоплює більшість згаданих типів. Згідно з нею, до основних фіскальних ризиків, що підлягають оцінці, належать ризики, пов'язані зі зміною макроекономічних умов, умовними зобов'язаннями держави (держгарантії, діяльність держсектора та фінсектора, інші), а також невиконанням плану приватизаційних надходжень і відхиленнями у пенсійній системі.

Упродовж 2025–2027 років на фіскальну стабільність України продовжуватимуть впливати низка значущих ризиків. Серед основних викликів:

- невизначеність щодо тривалості та масштабу бойових дій на території України;
- обмеження у торгівлі з боку західних сусідніх країн;
- загострення ситуації у морській логістиці, зокрема через блокування портів і пошкодження портової інфраструктури внаслідок дій країни-агресора;
- несприятлива демографічна динаміка та значний відтік робочої сили за кордон;
- зниження обсягів виробництва сільськогосподарської продукції;
- посилення інфляційного тиску та скорочення попиту на державні боргові інструменти на внутрішньому ринку.

Усі ці фактори становлять серйозну загрозу для реалізації запланованих у Бюджетній декларації фіскальних орієнтирів та можуть негативно позначитися на загальному соціально-економічному розвитку країни.

Нереалізовані фіскальні загрози можуть швидко трансформуватися у макроекономічну нестабільність, коли втілюються в життя, адже по-перше, значне збільшення бюджетного дефіциту і державного боргу підриває довіру інвесторів та кредиторів; по-друге, коли традиційні джерела фінансування бюджету вичерпуються, уряд може вдаватися до емісійного фінансування (фактично – друку грошей центральним банком). У короткостроковій перспективі це дозволяє покрити видатки, але довгостроково така політика майже гарантовано призводить до високої інфляції.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, фіскальні ризики, реалізуючись, виливаються у макроекономічну дестабілізацію через кілька взаємопов'язаних каналів: фінансового (боргова криза), монетарного (інфляція, девальвація) та соціально-економічного (спад виробництва, безробіття). Яскравим сучасним прикладом впливу фіскальних ризиків є Україна, економіка якої пережила безпрецедентний фіскальний шок унаслідок війни 2022 року. ВВП країни впав майже на 30% за рік, інфляція сягнула 26,6% (станом на грудень 2022), а дефіцит державного бюджету зріс до двозначних значень відносно ВВП. Причина – одночасне різке скорочення надходжень (через економічний спад і тимчасову окупацію частини територій) та вибухове зростання витрат на оборону і соціальну підтримку. Уряд, щоб уникнути фінансового колапсу, був змушений покладатися на внутрішні запозичення, особливо у перші місяці війни. Це створило ризик неконтрольованої інфляції та девальвації.

Катастрофічного сценарію вдалося уникнути завдяки безпрецедентній міжнародній фінансовій підтримці: протягом 2022 – початку 2023 року партнери надали Україні близько \$47 млрд прямих грантів та пільгових кредитів на покриття бюджетних потреб. Ці кошти дозволили країні своєчасно фінансувати зарплати, пенсії та соціальні виплати, попри воєнні

дії. Крім того, МВФ розробив для України нову багаторічну програму, пішовши на виняткові умови, щоб закорити макроекономічну стабільність під час війни.

В подальших дослідженнях увагу доцільно приділити удосконаленню механізмів ідентифікації фіскальних ризиків. Це дозволить забезпечити своєчасне реагування на потенційні загрози для бюджетної стійкості та підвищити ефективність фіскального планування в середньостроковій перспективі.

Література

1. Гасанов С. С. Фіскальні ризики та фіскальне таргетування в системі управління державними фінансами за умов інституціональної невизначеності. Наукові праці НДФІ. 2017. № 2. С. 5-24.
2. Козоріз Л. О. Міжнародний досвід мінімізації фіскальних ризиків в умовах макроекономічних шоків. Економічна наука. 2020. № 24. С. 72–81. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.24.72
3. Рябушка Л. Б., Кубах Т. Г., Павленко І. М. Сучасні підходи до управління фіскальними ризиками: методологія та практика. Бізнес Інформ. 2021. №5. С. 339-348. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-339-348>
4. Розвиток державних фінансів України в умовах глобалізації: кол. моногр. / І. О. Луніна, О. О. Булана, Н. Б. Фролова та ін.; за ред. І. О. Луніної; ДУ “Ін-т екон. та прогнозув. НАН України”. Київ, 2014. 296 с.
5. Лупенко Ю. О., Фещенко В. В. Хеджування фінансових ризиків та сучасний ринок деривативів для підприємств аграрного сектору економіки. Фінанси України. 2014. № 11. С. 98-115.
6. Іваницька О. М., Кошук Т. В. Передумови та напрями підвищення транспарентності фінансів державних підприємств України. Фінанси України. 2017. № 5. С. 24-38.
7. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2025-2027 роки <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=428b492a-6d7c->

4380-97c7-

78ccb7f4a1fa&title=PrognozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2025-2027-Roki

8. Про затвердження Методики оцінювання фінансових ризиків : Постанова Каб. Міністрів України від 24.04.2019 № 351 : станом на 6 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/351-2019-п#Text> (дата звернення: 05.04.2025).

9. Про схвалення Бюджетної декларації на 2025-2027 роки : Постанова Каб. Міністрів України від 28.06.2024 № 751. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/751-2024-п#Text> (дата звернення: 05.04.2025).

10. Oleksandra Betliy. Unpacking Ukraine's New IMF Program. <https://carnegieendowment.org/?lang=en>

References

1. Hasanov, S.S. (2017), "Fiscal risks and fiscal targeting in the public finance management system under conditions of institutional uncertainty", *Naukovi pratsi NDFI*, vol. 2, pp. 5-24.

2. Kozoriz, L.O. (2020), "International experience in minimizing fiscal risks in conditions of macroeconomic shocks", *Ekonomichna nauka*, vol. 24, pp. 72-81. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.24.72

3. Riabushka, L.B. Kubakh, T.H. and Pavlenko, I.M. (2021), "Modern approaches to fiscal risk management: methodology and practice", *Biznes Inform*, vol. 5. C. 339-348. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-339-348>

4. Lunina, I.O. Bulana, O.O. and Frolova, N.B. (2014), *Rozvytok derzhavnykh finansiv Ukrainy v umovakh hlobalizatsii* [Development of public finances of Ukraine in conditions of globalization], DU "In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy", Kyiv, Ukraine.

5. Lupenko, Yu.O. and Feschenko, V.V. (2014), “Hedging of financial risks and the modern derivatives market for enterprises of the agricultural sector of the economy”, *Finansy Ukrainy*, vol. 11, pp. 98-115.
6. Ivanyts'ka, O.M. and Koschuk, T.V. (2017), “Prerequisites and directions for increasing the transparency of finances of state-owned enterprises of Ukraine”, *Finansy Ukrainy*, vol. 5, pp. 24-38.
7. Ministry of Economy of Ukraine (2024), “Forecast of economic and social development of Ukraine for 2025-2027”, available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=428b492a-6d7c-4380-97c7-78ccb7f4a1fa&title=PrognozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2025-2027-Roki> (Accessed 05.04.2025).
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution “On approval of the Methodology for assessing fiscal risks”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/351-2019-p#Text> (Accessed 05.04.2025).
9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution “On approval of the Budget Declaration for 2025-2027”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/751-2024-p#Text> (Accessed 05.04.2025).
10. Betliy, O. (2025), “Unpacking Ukraine's New IMF Program”, available at: <https://carnegieendowment.org/?lang=en> (Accessed 05.04.2025).

Стаття надійшла до редакції 14.04.2025 р.